

B X 890
S 8
U. 17

ILLUSTRISSIMO ET REVERENDISSIMO D. D.

GASPARI DE QUIROGA

S. R. E. CARDINALI, ARCHIEPISCOPO TOLETANO, HISPANIARUM PRIMATI, AC SUPREMO FIDEI
INQUISITORI, ETC., VERAM FELICITATEM.

Nullis rationibus adduci potuissem, Cardinalis illustrissime, ut non minus difficilia et abstrusa, quam sacra incarnati Verbi mysteria, quæ auditoribus meis explicaveram, ad communem omnium utilitatem in aspectum lucemque proferrem, nisi me ii coegissent, quorum imperium recusare nec poteram, nec debebam. Nam, si arcana reconditaque mysteria excipias, quæ nos Deum Optimum Maximum, natura unum et simplicem, hypostasi vero trinum esse, docent, illa sunt nobilitate prima, difficultate maxima, utilitate singularia, quæ Dei Filium ita factum hominem pro humani generis salute declarant, ut ex duabus naturis, illius divina, et nostra mortali, mirabiliter una persona consistat. Sed, quamvis hujus argumenti dignitas cum summa difficultate conjuncta, propter ingenii mei tenuitatem, mihi jure timorem afferret, divini tamen amoris, in hoc immenso beneficio quasi effusi, frequens recordatio, ita me timentem atque cunctantem, vel recreavit, vel incendit, ut, cum de illo cogito, etiam ipsæ meditandi, scribendi, dictandique molestiae leves mihi esse videantur. Accessit, animosque addidit clarissimi nominis memoria tui, cui sine ulla deliberatione hunc meum laborem (qualisunque ille sit) dicare constitui; neque enim me ita terret amplitudo tua, qua sacra purpura insignis fulges, qua Pontificia dignitate totius Hispaniæ primaria ornatus, Toletanam Ecclesiam regis, qua demum summa potestate prædictus, Christianam religionem tueris, quam humanitas tua, et eximia in Societatem nostram benevolentia, me jacentem erigit, ac timentem dubitantemque confirmat. Offero igitur primos tibi meorum studiorum ac lucubrationum foetus, auctoritate quidem tua fortasse non dignos, tuis tamen erga Societatem universam meritis et officiis debitos. Quos si benigne susceperis, non erit quod hominum judicia, quibus expositus est, semperque fuit hic scriptorum labor, pertimescam; sed erit potius quod mihi ipsi gratuler, quod te patrono, tuique nominis splendore commendatum opus in lucem prodire, atque in omnium oculis manibusque versari secure audacterque possit. Quare, Præsul amplissime, munus hoc, ea benignitate prosequere, qua semper es prosecutus res omnes nostræ Societatis, quæ, maximis tuis beneficiis devincta, non minus te ut parentem benignissimum amare, quam ut clarissimum principem colere merito debet.

Ampl. Tuæ Illust. ac Reverend.
Perpetuus in Christo servus

FRANCISCUS SUAREZ!

PIO LECTORI SALUTEM.

Diu multumque dubitavi, studiose lector, an disputationes has, quibus auditoribus meis sacra incarnati Verbi mysteria explicavi, in publicum emitterem, an vero superprimerem, et apud me continerem. Nam primum quidem rei magnitudo ac splendor ingenii mei imbecillitatem perstringebat; deinde terrebant me, quæ a sapientissimis viris hoc de argomento subtiliter sunt hactenus disputata, doctissimeque conscripta, quibuscum si haec nostra conferantur, tenuia fortasse ac jejuna videbuntur. Postremo, non ignorabam quam periculosum sit hominum manibus oculisque versari, qui levibus interdum maculis aut nœvis offenduntur. Atque iis quidem rationibus hoc opus premere decreveram; sed amici quidam mei eruditæ, et prudenti ac sincero judicio prædicti, cum illud rogatu meo legissent, ac probassent, magnas utilitates aiebant (si in lucem prodiret) posse omnibus Theologie candidatis afferre, in quibus haud esse eam commoditatem negligendam dicebant, quæ ex librorum excusorum copia percipi posset. Siquidem ex quo pecuniae dispendio, quod temporis inutiliter in describendo magno cum labore saepe consumitur, id totum in exquirenda ac pervestiganda veritate, et cuiusque disputationis pondere expendendo, fructuosius collocari posset. Addebat præterea, timendum esse ne hec ipsa concisius a me in scholis dictata, et mendose excepta a discipulis, et perscripta, ab alio evulgarentur aliquando, satiusque esse ut a suo auctore enucleatus explicata et limata, ad manus hominum pervenirent. Cum autem me neque tot rationibus, neque etiam precibus amici in suam sententiam possent adducere, accessit tandem eorum auctoritas, qui mecum agere obedientiae jure possunt, et me hærentem, et inter varias deliberandi curas quasi fluctuantem, denique perpulit, ut hanc tantam provinciam susciperem, et difficultates omnes, quæ plurimæ ac maximæ mihi ante oculos versabantur, in ea sustinenda devorarem. Quarum illa fuit cerie non parva, qua omni opera, studio ac diligentia conatus sum D. Thomæ sententias sic explicare, ut aperte ac dilucide intelligantur, quo in genere dedi operam ut sacrarum litterarum testimonia, Conciliorum decreta, et sanctorum Patrum monumenta diligentius evolverem, et quasi fontes ipsos, ex quibus D. Thomas hausit, commonstrarem. Ex quo factum est ut nonnunquam disputationes nostræ prolixiores forte videantur, quod non tam jejune quam in scholis fit tractentur, sed allatis in medium sanctorum Patrum sententiis confirmetur ac disserantur. Nullam tamen (ni fallor) alienam quæstionem, et (ut ita dicam) peregrinam, e suis tanquam sedibus convulsam in meas hasce commentationes quasi in alienas sedes invitam ac repugnantem transtuli; nullam redundanti ac inani verborum copia exornavi; sed quod perspicue multa paucis vix dici possunt, et obsequendum fuit desiderio plurimorum, ipsa suscepti operis ratio nos fecit longiores. In aliorum opinionibus, vel confirmandis, vel refutandis, D. Thomæ modestiam (quæ summa est) imitari studui. Itaque sic auctores ipsos profero, ut laus sua cuique tribuantur; sic sententias, eorum etiam quos non probo, expono, ut quantum momenti atque auctoritatis habeat cuiusque sententia, lector facilime dijudicare possit circa cuiusquam vituperationem atque injuriam. Nam, sicut a viro religioso ac modesto maxime abesse debet sui laudatio, sic etiam aliorum acerba reprehensio ac vituperatio. In quibus rebus opinioni locus est, ipsius etiam Angelici Doctoris prudentiam atque exemplum secutus, eum delectum habui; ut quæ pia, quæ gravia, quæ antiqua sunt, anteponere iis que a pietate, gravitate, antiquitate videntur abhorrire. Hæc habui, de quibus te admonerem, optime lector. A te magnopere ctiam atque etiam peto, ut si quid boni tibi (cum hæc legeris) occurret, id totum Deo Optimo Maximo acceptum referas, fonti bonorum omnium; si quid vero quod minus placeat, mihi id tribuas et ignoscas.

AD EUMDEM

DE HAC POSTERIORI EDITIONE ADMONITIO.

In hujus operis editione priori veritus sum, ne longum id nimis prolixumque videtur; postea vero multis, quibus credere par erat, plane intellexi multa potius in eo concisia visa fuisse, quam exigebat argumenti et gravitas et difficultas. Præterea, post librum hunc in lucem editum alii prodierunt, qui doctis illis quidem, acutisque contra nostram doctrinam objectionibus, excitarunt, impuleruntque nos ut, quæ prius scripseramus, vel explicaremus amplius; vel confirmaremus ac defenderemus. Quod utrumque in causa fuit ut liber non parum excreverit; vix enim ulla in eo disputatio reperietur, non multo, quam edita primum fuerat, locupletior, ut non immerito novum aliudque opus possit et appellari et existimari. Faxit Deus ut, quemadmodum prodit major, prodeat et melior atque utilior. Id unum constanter affirmare potero, eum mihi animum semper fuisse, eaque de causa nulli operi, nullique labori pepercisse me, ut veritas ipsa cerneatur atque stabiliretur, nihilque contentionis ergo aut olim statuisse, aut denio confirmasse, sed solius amore veritatis; qua eadem mente hos ab omnibus optamus legibros. Neque vero mirari te vellem, Christiane lector, cum auctores et Catholicos, et pios, diversas saepeque repugnantes sequi tuerique sententias videris; in his enim, quæ certa fide non sunt stata, inter viros etiam sanctissimos eam fuisse opinionum varietatem et accepimus et legimus. Cumque idem omnium scopus sit, investigatio, videlicet, inventioque veritatis, eam opinionum sive diversitatem, sive contrarietatem, aut Christianæ chritati officere, aut ex animorum disjunctione provenire, putandum non est. Vale.

INDEX QUÆSTIONUM ET ARTICULORUM

DIVI THOMÆ

QUÆ IN HOC TOMO EXPO NUNTUR.

QUÆSTIO I.

- De convenientia incarnationis, in sex articulos divisa.* 31
 Art. I. Utrum conveniens fuerit Deum incarnari. 31
 Art. II. Utrum necessarium fuerit, ad reparationem generis humani, Verbum Dei incarnari. 45
 Art. III. Utrum si homo non peccasset, Deus incarnatus fuisset. 186
 Art. IV. Utrum principalius Christi incarnatione fuerit tollendum peccatum originale quam actuale. 194
 Art. V. Utrum conveniens fuerit Deum incarnari ab initio mundi. 266
 Art. VI. Utrum incarnatione differri debuerit usque ad finem mundi. 269

QUÆSTIO II.

- De modo unionis Verbi incarnati, in duodecim articulos divisa.* 280
 Art. I. Utrum unio Verbi incarnati sit facta in natura. 281
 Art. II. Utrum unio Verbi incarnati facta sit in persona. 285
 Art. III. Utrum unio Verbi incarnati facta sit in supposito, vel hypostasi. 289
 Art. IV. Utrum persona vel hypostasis Christi post incarnationem sit composita. 291
 Art. V. Utrum sit facta aliqua unio animæ et corporis in Christo. 294
 Art. VI. Utrum natura humana fuerit unita Verbo Dei accidentaliter. 296
 Art. VII. Utrum unio naturæ divinæ et humanæ sit aliquid creatum. 322
 Art. VIII. Utrum unio Verbi incarnati sit idem quod assumptio. 324
 Art. IX. Utrum unio durarum naturarum in Christo sit maxima unio omnium. 370
 Art. X. Utrum unio durarum naturarum in Christo sit facta per gratiam. 380
 Art. XI. Utrum unionem Verbi incarnati aliqua merita praecesserint. 382
 Art. XII. Utrum gratia unionis fuerit homini Christo naturalis. 384

QUÆSTIO III.

- De modo unionis ex parte personæ assumentis, in octo articulos divisa.* 430

- Art. I. Utrum personæ divinæ conveniat assumere naturam creatam. 457
 Art. II. Utrum divinæ naturæ conveniat assumere. 457
 Art. III. Utrum abstracta personalitate per intellectum, natura possit assumere. 470
 Art. IV. Utrum una persona possit sine alia naturam creatam assumere. 473
 Art. V. Utrum quælibet persona divina potuerit humanam naturam assumere. 474
 Art. VI. Utrum plures personæ divinæ possint assumere unam numero naturam. 475
 Art. VII. Utrum una persona divina possit assumere duas naturas humanas. 478
 Art. VIII. Utrum fuerit magis conveniens quod persona Filii assumeret humanam naturam, quam alia persona divina. 480

QUÆSTIO IV.

- De modo unionis ex parte naturæ assumptæ, in sex articulos divisa.* 494
 Art. I. Utrum natura humana fuerit magis assimilabilis a Filio Dei, quam aliqua alia natura. 494
 Art. II. Utrum Filius Dei assumpserit personam. 497
 Art. III. Utrum persona divina assumpserit hominem. 498
 Art. IV. Utrum Filius Dei debuerit assumere humanam naturam abstractam ab omnibus individuis. 500
 Art. V. Utrum Filius Dei naturam humanam assumere debuerit in omnibus individuis. 502
 Art. VI. Utrum conveniens fuerit quod Filius Dei humanam naturam assumeret, ex stirpe Adæ. 503

QUÆSTIO V.

- De modo unionis ex parte partium humanæ naturæ, in quatuor articulos divisa.* 517
 Art. I. Utrum Dei Filius debuerit assumere verum corpus. 517
 Art. II. Utrum Dei Filius debuerit assumere corpus terrenum, scilicet, carnem et sanguinem. 518
 Art. III. Utrum Filius Dei assumpserit animam. 520
 Art. IV. Utrum Filius Dei assumere debuerit intellectum. 521

QUÆSTIO VI.

- De modo assumptionis quantum ad ordinem, in sex articulos divisa.* 538

INDEX QUÆSTIONUM ET ARTICULORUM.

IX

- Art. I. Utrum Filius Dei assumpserit carnem mediante anima. 538
 Art. II. Utrum Dei Filius assumpserit animam mediante spiritu, sive mente. 541
 Art. III. Utrum anima a Dei Filio prius fuerit assumpta quam caro. 543
 Art. IV. Utrum caro Christi fuerit prius a Verbo assumpta, quam anima unita. 544
 Art. V. Utrum tota humana natura sit assumpta mediante partibus. 551
 Art. VI. Utrum humana natura sit assumpta mediante natura. 552

QUÆSTIO VII.

- De gratia Christi prout quidam singularis est homo, in tredecim articulos divisa.* 572
 Art. I. Utrum in anima Christi fuerit aliqua gratia habitualis. 573
 Art. II. Utrum in Christo fuerint virtutes. 593
 Art. III. Utrum in Christo fuerit fides. 594
 Art. IV. Utrum in Christo fuerit spes. 596
 Art. V. Utrum in Christo fuerint dona. 603
 Art. VI. Utrum in Christo fuerit donum timoris. 603
 Art. VII. Utrum in Christo fuerint gratiae gratis dantæ. 609
 Art. VIII. Utrum in Christo fuerit prophetia. 610
 Art. IX. Utrum in Christo fuerit plenitudo gratiæ. 616
 Art. X. Utrum plenitudo gratiæ sit propria Christi. 618
 Art. XI. Utrum Christi gratia sit infinita. 619
 Art. XII. Utrum gratia Christi potuerit augeri. 622
 Art. XIII. Qualiter gratia Christi habitualis se habeat ad unionem. 624

QUÆSTIO VIII.

- De gratia Christi, secundum quod est caput Ecclesiae, in octo articulos divisa.* 637
 Art. I. Utrum Christus sit caput Ecclesiae. 637
 Art. II. Utrum Christus sit caput hominum quantum ad corpora, vel solum quantum ad animas. 639
 Art. III. Utrum Christus sit caput omnium hominum. 640
 Art. IV. Utrum Christus sit caput Angelorum. 642
 Art. V. Utrum gratia Christi, secundum quam est caput Ecclesiae, sit eadem cum gratia habituali ejus secundum quod est quidam homo singularis. 643
 Art. VI. Utrum esse caput Ecclesiae sit proprium Christo. 645
 Art. VII. Utrum diabolus sit caput omnium malorum. 652
 Art. VIII. Utrum Antichristus possit etiam dici caput omnium malorum. 653

QUÆSTIO IX.

- De scientia Christi in communi, in quatuor articulos divisa.* 655
 Art. I. Utrum Christus habuerit aliquam scientiam praeter divinam. 655
 Art. II. Utrum Christus habuerit scientiam quam habent beati, vel comprehensores. 666
 Art. III. Utrum Christus habuerit scientiam inditam vel infusam. 666
 Art. IV. Utrum Christus habuerit aliquam scientiam acquisitam. 668

